

HÁRSFAI Katalin, *A keresetlevél a kánoni perben* (Bibliotheca Instituti Postgradualis Iuris Canonici Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nominatae, IV Dissertationes, 3), Szent István Társulat, Budapest 2002, pp. X + 308.

A Kánonjogi Posztgraduális Intézet doktori értekezései sorozatának ez a kötete Hársfai Katalin docens asszony műve. A szerző nem régiben vette át az egyházi eljárásjogi tanszék vezetését. A jelen értekezés is a perjog területén gyarapítja a magyar nyelvű kánonjogi irodalmat. Az első fejezet a keresetlevél fogalmával, történeti kialakulásával, valamint magához a keresetkez való viszonyával, formájának írásbeliségével, szükséges tartalmi elemeivel és más ezzel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. A római jogi előzmények után a régi és klasszikus kánoni jog, a trentói egyházjog és a kodifikált egyházjog ide vonatkozó szabályozásának fejlődése kerül bemutatásra.

A második nagy fejezet a kereset és a perindítás elvi kérdéseit taglalja: a keresetről, a keresetjoggal kapcsolatos különféle elméletekről, a keresetek fajairól, a keresetváltoztatás és a keresetkiterjesztés lehetőségeiről, a viszontkeresetről és a kifogásokról értekezik. Ez teremti meg az alapot a harmadik fejezet megértéséhez. Itt ugyanis már a keresetlevélnek a peres eljárásban betöltött szerepe a téma. Először a keresetlevél benyújtása, a peralapító keresetlevél tartalma, az egyes különleges perekben előforduló keresetlevelek, valamint a büntetőperben szereplő vádirat alapvető tudnivalói és problémái jelennek meg. Ezt követi a fejezetben a keresetlevél működésének dinamikája, a benyújtás és annak jogi hatásai, az elfogadás, illetve a visszautasítás és annak orvoslása, a visszautasítás feltételei, az újabb keresetlevél benyújtásának lehetősége, a keresetlevélhez hasonló kérelmek, így a határozat hatályon kívül helyezése és a *restitutio in integrum* kérésének lehetősége. Ennek a fejezetnek a végén, mint a kötet minden fejezetében összefoglalás és következtetések állnak. E fejezet következtetései a keresetlevél perbeli szerepét, a benyújtásához fűződő joghatások tükrében vizsgálják. A szerző kimutatja, hogy a hatályos kánoni szabályozás nem mindig harmonikus. A diszharmonia okát a szerző a római jogi megoldásoknak a modern állami jogokhoz hasonló megoldásokkal való keverésében jelöli meg. Javaslatokat is tesz *de lege ferenda*. Álláspontja szerint „a keresetlevél perbeli szerepe növelésének az első feltétele az”, hogy a benyújtott keresetlevelek az elfogadás vagy visszautasítás szempontjából szigorúbb elbírálás alá essenek. Ennek érdekében a keresetlevél visszautasítása kritériumainak taxatív jogszabályi felsorolását tartja szükségesnek. Az automatikus keresetlevél-elfogadást, melyre a hatályos Egyházi Törvénykönyv bizonyos esetekben lehetőséget ad, a szerző célszerűtlennek és ezért törlendőnek tekinti.

A negyedik nagy fejezet a házassági perekben szereplő keresetlevéllel foglalkozik. Ennek keretében a házassági perek sajátos keresetjogi problémáit tárgyalja. Ezek közül kiemeli a formális alperesség témáját, vagyis azt a lehetőséget, hogy a házasság érvénytelenségének megállapításáért indított perben az alperes teljesen távol maradjon az ügytől, illetve aktív pertársként működjön együtt. Ugyancsak figyelmet fordít a dolgozat a bíró illetékességével, a házasság megtámadásához

fűződő érdekekkel, a keresetlevelet elfogadó vagy visszautasító határozat jogi természetével kapcsolatos kérdésekre.

A szisztematikus fejtegetések sorát összefoglalás és következtetés zárják. A szerző megállapítja, hogy a keresetlevél azt a fontos szerepet, amire perbeli helye és tartalma predestinálja, nem tudja betölteni. A kánoni perben ugyanis a keresetlevél benyújtásának egyetlen joghatása, hogy kiváltja a bíróság döntését: vagy elfogadják, vagy visszautasítják a keresetlevelet. Az alapvető probléma megállapítása után a záró következtetésekben számos értékes javaslatot találunk. Egyrészt a keresetlevéllel kapcsolatos jogszabályok módosítására, másrészt a keresetlevél szigorúbb elbírálására tesz részletesen kidolgozott technikai javaslatokat. Az eljárásjogi hatáson kívül a szerző javasolja a keresetlevél benyújtásához fűzni a bíróság illetékességének rögzülését. Ez a joghatás jelenleg az idézés időpontjához kapcsolódik. Természetesen egy ilyen javaslat elfogadása az illetéktelenség olyan szabályozását kívánja meg, amely a területileg (eddig viszonylagosan) illetéktelen bíróságok ítéleteit orvosolhatatlanul semmisnek minősítené. Az elévülés és elbirtoklás megszakadását is javasolja a szerző a keresetlevél benyújtásához kötni. Jelenleg ez a hatás egyesek szerint az idézés kibocsátásakor, mások szerint a perfelvételkor következik be. Természetesen joggal felvethetjük a kérdést, hogy a puszta alaptalan keresetlevél is megszakíthatná-e az elbirtoklást a közérdek sérelme nélkül. Erre való tekintettel a szerző javaslatát olyan értelemben látjuk pontosítandónak, hogy az elbirtoklás és az elévülés megszakadása nem annyira a keresetlevél benyújtásának, mint inkább a keresetlevél elfogadásának lehetne a jogkövetkezménye.

A házassági perekben a szerző a per kontradiktórius jellegével ellentétesnek látja a felperessel egyetértő, ahhoz pertársként csatlakozó alperes ellentmondásának hiányát. A kötelékvédő szerepének erősítését tekinti megoldásnak. A magánjogi per modellje helyett inkább a házassági per akkuzatórius jellegének kidomborítását tartja kívánatosnak. Mindezek a javaslatok a keresetlevél kánonjogi jelentőségének növelését eredményeznék.

A kötetet a rövidítések jegyzéke és a felhasznált irodalom felsorolása után angol nyelvű összefoglaló zárja. Hársfai Katalin monografikus tanulmánya jelentős hazai és nemzetközi szakirodalom felhasználásával készült. Különösen az olasz és spanyol nyelvű publikációk voltak a szerzőre nagy hatással, de rendre találunk jelentős német nyelvű írásokat is az idézett munkák között. A mű egészét áttekinthető szerkezet és logikus témakezelés jellemzi. Kánonjogi szakirodalmunkban e munka megjelenése mindenképpen figyelemre méltó eseményt, valódi gazdagodást jelent.